

MINISTARSTVO ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

IZVJEŠTAJ

**O UČEŠĆU DELEGACIJE VLADE CRNE GORE NA MINISTARSKOJ
KONFERENCIJI MEĐUNARODNE AGENCIJE ZA ATOMSKU
ENERGIJU O NUKLEARNOJ SIGURNOSTI**

OD 20-24. JUNA 2011. GODINE, BEČ – AUSTRIJA

UČEŠĆE DELEGACIJE VLADE CRNE GORE NA MINISTARSKOJ KONFERENCIJI MEĐUNARODNE AGENCIJE ZA ATOMSKU ENERGIJU O NUKLEARNOJ SIGURNOSTI

Plenarno zasjedanje

Na Ministarskoj konferenciji o nuklearnoj sigurnosti, koja je održana u organizaciji Međunarodne agencije za atomsku energiju u Beču od 20-24. juna o.g., učestvovala je crnogorska delegacija koju je predvodio ministar održivog razvoja i turizma g-din Predrag Sekulić. Delegaciju su činili ambasador Dragana Radulović, stalni predstavnik CG u Beču, samostalni savjetnik za zaštitu od zračenja u Ministarstvu održivog razvoja i turizma Tamara Đurović i prvi sekretar u Misiji CG Maja Bošković. Konferenciju je otvorio generalni direktor Međunarodne agencije za atomsku energiju (IAEA) Jukija Amano, a pozdravnu poruku Ban Ki-muna, Generalnog sekretara UN pročitao je njegov pomoćnik Seržo Duarte. U radu Konferencije učestvovali su visoki predstavnici međunarodnih organizacija Svjetske zdravstvene organizacije – WHO, Organizacije za ishranu i poljoprivredu –FAO, Međunarodne pomorske organizacije – IMO, Svjetske meteorološke organizacije - WMO i drugih.

Evropska unija je bila jedan od inicijatora organizacije ove Konferencije, čiji je jedan od osnovnih ciljeva bilo utvrđivanje razloga nesreće u Fukušimi Daiči, analiza posljedica, kao i utvrđivanje budućih koraka za saniranje pogođenog područja. U svijetlu navedenog EU je pokrenula postupak izrade metodologije za tzv. „stres test“, koji ima za cilj procjenu stepena sigurnosti, odnosno rezistentnosti nuklearnih postrojenja u Evropi na hazarde.

Konferencija, kojoj je prisustvovalo preko dvadeset resornih ministara država članica IAEA, kao i veliki broj delegacija međunarodnih organizacija koje djeluju u oblasti zaštite zdravlja ljudi i životne sredine, upotrebe nuklearne energije i odgovora na nesreće, usvojila je *Ministarsku deklaraciju i Rezime diskusija radnih grupa*. Ministarska deklaracija predstavlja dokument kojim su se države članice politički obavezale na jačanje međunarodnog pravnog i institucionalnog okvira za prevenciju rizika od nuklearnih nesreća i upravljanje nuklearnim krizama. Pored navedenog, Deklaracija je zadužila Generalnog direktora IAEA i sve strukture Agencije da do održavanja Generalne konferencije u septembru o.g. pripreme Izveštaj o uzrocima i posljedicama nesreće u Fukušimi Daiči i nacrt akcionog plana koji će dugoročno promijeniti odnos Agencije i država članica prema sigurnosti nuklearnih postrojenja.

Na plenarnom zasjedanju, u okviru generalne debate, uglavnom su istupale države članice koje posjeduju nuklearna postrojenja. *Šef albanske delegacije, pomoćnik ministra ekonomije, g-din Sokolo Dervišaj je informisao učesnike Konferencije o razmatranjima Vlade Albanije o uvođenju nuklearne energije u njihov energetska sektor*. Sa tim ciljem Albanija je osnovala Nacionalnu nuklearnu agenciju (NNA), regulatorno tijelo koje predstavlja predušlov za pokretanje bilo kakvog programa iz oblasti upotrebe nuklearne enrgije. Takođe, istaknuto je da NNA u saradnji sa IAEA kroz regionalne projekte već priprema neophodnu dokumentaicju za uvođenje nuklearne energije.

Sa aspekta Crne Gore značaj Konferencije se ogleda u činjenici da se kao država članica Međunarodne agencije za atomsku energiju politički obavezala na jačanje pravnog i institucionalnog okvira u oblasti nuklearne sigurnosti, kao i po pitanju odgovora na nuklearne nesreće. Nuklearni udesi razmjera ostrva Mile (SAD - 1979), Černobila i Fukušime Daiči

nesreće. Nuklearni udesi razmjera ostrva Mile (SAD - 1979), Černobila i Fukušime Daiči uzrokuju posljedice ne samo na neposredne susjede već i na cijelu međunarodnu zajednicu, kako kroz uticaj na zdravlje ljudi i životnu sredinu, tako i kroz uticaj na ekonomsko-socijalne uslove pogođene regije.

Radne sesije

Na sesijama radnih grupa je raspravljano o konkretnim mjerama za unapređenje sigurnosti nuklearnih postrojenja. Radne sesije su bile posvećene sljedećim temama: Preliminarnoj procjeni nesreće u Fukušimi Daiči, Preliminarnoj analizi Izvještaja IAEA misije za utvrđivanje činjenica o nesreći, Pripravnosti i odgovorima na hazarde, Naučenim lekcijama, Analizama postojećeg globalnog pravnog i institucionalnog okvira za nuklearnu sigurnost i budućim koracima za unaprjeđenje sigurnosti nuklearnih instalacija. Svaka od sesija je bila praćena održavanjem interaktivnih i vrlo posjećenih panel diskusija. Najveće interesovanje je iskazano za izvještaj japanskih vlasti o uzrocima i posljedicama nesreće, kao i za izvještaj IAEA misije za utvrđivanje činjenica. Ekspertski tim IAEA je utvrdio nekoliko preliminarnih zaključaka među kojima je najznačajniji da je stepen opasnosti od cunamija u odnosu na pojedine jedinice nuklearnog postrojenja bio neadekvatno procijenjen.

Zaključci radnih sesija, koji su usvojeni na završnoj Plenarnoj sjednici, između ostalog potvrđuju odlučnost država članica da revidiraju, ažuriraju i dosljedno primijene sigurnosne standarde u skladu sa naučenim lekcijama. U oblasti prevencije nuklearnih rizika utvrđena je neohodnost sprovođenja procjena sigurnosti (stres-test) svih jedinica nuklearnih postrojenja i svih njihovih funkcija. Projektanti nuklearnih elektrana, kao i operateri, moraju vršiti odgovarajuću procjenu rizika od prirodnih hazarda i takođe moraju periodično ažurirati sigurnosne procjene („stres-test“) i njihovu metodologiju. Regionalne organizacije su pozvane da unaprijede saradnju sa IAEA u cilju jačanja globalnog sigurnosnog okvira. U pogledu upravljanja nuklearnim krizama iznijeto je nekoliko predloga poput onih o osnivanju međunarodnih timova za reakciju i sprovođenju međunarodnih obuka za nacionalne timove. Takođe, istaknuta je potreba za revizijom seta konvencija koje regulišu ovu oblast. Države članice moraju uložiti napore da regulatorna tijela budu nezavisna uz jasno definisane odgovornosti svih aktera. Nesreća u Japanu je potvrdila značaj implementacije **Međunarodnog akcionog plana za jačanje međunarodne pripravnosti i sistema odgovora na nuklearni ili radiološki hazard**. Dati Plan je odobren od strane Borda guvernera IAEA i finalizovan 2010. godine, međutim do sada nije bio u primjeni. Zemlje učesnice Ministarske konferencije o nuklearnoj sigurnosti su se složile o važnosti što skorije implementacije ovog Plana.

Sa aspekta Crne Gore značaj Konferencije se ogleda u činjenici da se kao država članica Agencije politički obavezala na jačanje pravnog i institucionalnog okvira u oblasti nuklearne sigurnosti, kao i po pitanju odgovora na nuklearne nesreće. Nuklearni udesi razmjera Fukušime Daiči i Černobilja uzrokuju posljedice ne samo na neposredne susjede već i na cijelu međunarodnu zajednicu, kako kroz uticaj na zdravlje ljudi i životnu sredinu, tako i kroz uticaj na ekonomsko-socijalne uslove pogođene regije.

Crna Gora je trenutno članica 15 multilateralnih sporazuma iz oblasti djelovanja IAEA, među kojima su po pitanju nuklearne sigurnosti najznačajnije Konvencije o ranom obavještanju o nuklearnom akcidentu, Zajedničke konvencije o sigurnosti upravljanja istrošenim gorivom i sigurnosti upravljanja radioaktivnim otpadom i Konvencije o pružanju pomoći u slučaju nuklearnog akcidenta i radiološke opasnosti. U planu je skoro pristupanje

Konvenciji o nuklearnoj sigurnosti, što ujedno predstavlja obavezu koja proizilazi iz procesa evropskih integracija, odnosno transpozicije prava Evropske unije u nacionalno zakonodavstvo.

Članstvo u Međunarodnoj agenciji za atomsku energiju, između ostalog, obavezuje Crnu Goru da donese Zakon o potvrđivanju Konvencije o nuklearnoj sigurnosti, a ista obaveza je i dio zadataka u procesu harmonizacije nacionalnog sa pravom EU. Takođe, neophodno je u procesu transpozicije implementirati i novu direktivu o nuklearnoj sigurnosti 71/2009 u kojoj se posebno ističe izrada planova u slučaju spremnosti i odgovoru na vanredne situacije.

U dijelu generalne debate namjenjenom istupanjima predstavnika međunarodnih organizacija, izjavu je dao i zamjenik generalnog direktora DG za energiju i transport evropske komisije. ***Predstavnik EK je naglasio da je u junu o.g. usvojena nova Direktiva o nuklearnoj sigurnosti. Ovaj podatak je od izuzetne važnosti za nadležne institucije u Crnoj Gori, vezano za proces dalje harmonizacije sa pravnom tekovinom EU.***

Praćenje stanja u Crnoj Gori nakon nesreće u Japanu

Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore je jedan od organa uprave koji u svojoj nadležnosti, shodno Članu 7 Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja i radijacionoj sigurnosti ("Sl. list CG", br. 56/09 i 58/09), prikuplja informacije o radijacionim udesima, saraduje sa Međunarodnom agencijom za atomsku energiju (IAEA-International Atomic Energy Agency) i drugim međunarodnim tijelima i dostavlja informacije sredstvima javnog informisanja iz oblasti zaštite od jonizujućih zračenja. S obzirom da je u Crnoj Gori na snazi Konvencija o ranom obavještanju u slučaju nuklearnih akcidenata Međunarodna agencija za atomsku energiju svakodnevno dostavlja informacije Agenciji za zaštitu životne sredine o stanju u Japanu, odnosno u nuklearnoj elektrani Fukushima Daiichi.

Nakon konsultacija sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, Sektorom za vanredne situacije i civilnu bezbjednost, Agencija za zaštitu životne sredine se 16. marta 2011. godine obratila J.U. "Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore", ovlašćenoj instituciji za kontrolu i zaštitu od jonizujućih zračenja, dozimetrijsku kontrolu, ispitivanje prirodne i vještačke radioaktivnosti, dekontaminaciju životne i radne sredine, kao i ispitivanje radona u stanovima, radnoj sredini i "in situ" u vodama i zemljištu, sa zahtjevom za organizovanje dopunskih svakodnevih mjerenja, prije svega, jačine apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu. Mjerenja su se sprovodila na svakih sat vremena (u periodu od 7-15 časova i na svakih 2 sata od 15-22 časa). Na bazi ovih mjerenja dobijena je srednja dnevna vrijednost jačine apsorbovane doze gama zračenja u vazduhu u Podgorici. Osim ovih ispitivanja od 16.03.2011. godine J.U. "Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore", je bio u obavezi da radi i gama-spektrometrijske analize padavina kao i sadržaj radionuklida u vazduhu. Sva navedena ispitivanja su se radila u skladu sa ovlašćenjima koje J.U. "Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore" posjeduje i sve mjerne metode su akreditovane. Treba naglasiti da je J.U. "Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore" član ALMERA mreže Međunarodne agencije za atomsku energiju i da aktivno učestvuje u svim vježbama Međunarodne agencije za atomsku energiju, odnosno njihovog Centra za vanredne situacije (Incident and Emergency Centre). Tokom aprila tekuće godine Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore se obratila J.U. "Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore" sa novim zahtjevom da se uzorkovanje i analiza koncentracije radionuklida (Cs-134, Cs-137 i I-131) u vazduhu i padavinama svede na svakodnevno uzorkovanje, dok će se raditi analiza

analiza se prešlo na regularni, redovni monitoring radionuklida u vazduhu i padavinama, odnosno svakodnevno uzorkovanje i analizu zbirnih mjesečnih uzoraka.

Takođe, shodno članu 7 Zakona o zaštiti od jonizujućih zračenja i radijacionoj sigurnosti („Sl.list Crne Gore“, br. 56/09 i 58/09), Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore je svakodnevno na svom sajtu www.epa.org.me informisala javnost Crne Gore o situaciji u Crnoj Gori nakon nuklearne nesreće u Japanu. Informacija na sajtu je obuhvatala rezultate mjerenja koje je svakodnevno dostavljao J.U. "Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore" kao i njihovu analizu. Osim svakodnevnog informisanja putem sajta, Agencija za zaštitu životne sredine Crne Gore, je izlazila u susret svim sredstvima javnog informisanja (televizija, radio, novine), kao i građanima koji su joj se obraćali za dodatne informacije o posljedicama nuklearne nesreće, odnosno njenim mogućim uticajem na zdravlje ljudi i životnu sredinu u Crnoj Gori.

Pored navedenog Agencija za zaštitu životne sredine je uputila obavještenje Sektoru granične policije Uprave policije Crne Gore, Aerodromima Crne Gore i Upravi carina Crne Gore da u slučaju dolaska putnika sa područja Japana obavijeste Ekološku inspekciju, kako bi se organizovala neophodna mjerenja i eventualna dekontaminacija putnika i robe ukoliko bi se za to ukazala potreba.

ZAKLJUČCI

1. Vlada Crne Gore na sjednici od _____ 2011. godine, usvojila je Izveštaj o učešću Delegacije Vlade Crne Gore na Ministarskoj konferenciji Međunarodne agencije za atomsku energiju o nuklearnoj sigurnosti, 20-24. jun u Beču, Austrija.
2. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da, shodno planiranim aktivnostima u procesu harmonizacije nacionalnog zakonodavstva sa evropskim zakonodavstvom, izmijeni i dopuni Zakon o zaštiti od jonizujućeg zračenja i radijacionoj sigurnosti i uskladi isti sa novim direktivama Evropske unije i novim standardima Međunarodne agencije za atomsku energiju.
3. Zadužuje se Ministarstvo održivog razvoja i turizma da, nakon stvaranja neophodnih mehanizama za implementaciju, izradi Predlog zakona o potvrđivanju Konvencije o nuklearnoj sigurnosti.
4. Zadužuje se Agencija za zaštitu životne sredine da obezbijedi finansijska sredstva na godišnjem nivou, neophodna za sprovođenje monitoringa radioaktivnosti u slučaju sumnje na vanredni događaj.